

ХТО ВИ, MR. РАЙЦИН?

Загальнонаціональна програма «Людина Року», яка існує понад 22 роки, вже давно стала однією із візитівок сучасної України. Багато видатних політиків, представників ділових та мистецьких кіл мріють про те, щоб стати номінантами премії, адже нею відзначаються непересічні особистості, які зробили вагомий внесок у найважливіших царинах професійного та суспільного життя нашої країни. Про перші кроки, організацію та утвердження такої визнаної нині премії як «Людина року», про тих, хто долучився до її створення, в ексклюзивному інтерв'ю FD розповідає її засновник та керівник Аркадій Райцин.





Аркадій Райцин з першим Президентом незалежної України Леонідом Кравчуком та його помічницею Оксаною Сибірцевою. 20 ювілейна церемонія вручення премії «Людина року», 26 березня 2016 р.

в Дніпродзержинську відбулася «нульова», як ми потім почали її називати, церемонія вручення премії «Людина року-1995». На це яскраве дійство у якості гостей та учасників прибув досить потужний гурт відомих киян. Передусім це були дуже відомі, популярні діячі культури та мистецтва — Юрій Рибчинський, Таїсія Повалій, Павло Зібров, Володимир Бистряков, Тарас Петриненко, Наталія Могилевська. Ведучими церемонії були запрошені Олена Роміна та Лесь Задніпровський, на той час найкращі у цьому жанрі фахівці. Також ми запросили кореспондентів найпопулярніших друкованих засобів масової інформації України, зокрема, «Київських відомостей», «Всеукраїнських відомостей» та «Дзеркала тижня». Був запрошений спеціальний кореспондент Першого Національного телеканалу, захід освітлювала велика кількість представників засобів масової інформації обласного та міського рівня. Коли церемонія досить резонансно відбулася, то стало зрозуміло, що створено певний прецедент. Тим більше, що серед тих, хто отримав нагороди на Дніпродзержинській церемонії, був дуже відомий на той час банкір Сергій Тігіпко, який тоді очолював «Приватбанк», а через деякий час став Віце-прем'єр-

міністром України, а також відома телеведуча Алла Мазур, яка приїхала із Києва отримувати нагороду як журналіст, та поважні представники регіональної еліти. Потім розкручувати проект допомогли певні обставини, зокрема, настанови Юрія Євгеновича Рибчинського, який безапеляційно радив перенести цей захід до столиці. Від серпня 1996 року почалися консультації з представниками вже загальнодержавної еліти. Нам з Юрієм Рибчинським пощастило зустрітися і поділитися вже апробованою ідеєю з цілою плеядою відомих державних діячів, які усвідомили важливість такого проекту. Поміж них не можу не згадати Вадима Гетьмана, Дмитра Маркова, тодішнього прес-секретаря Президента України, Валерія Пустовойтенка, який був тоді міністром Кабінету Міністрів України, Народних депутатів України Сергія Терехіна і Олександра Рябченка та багатьох інших. Ось так, крок за кроком, вибудовувався загальнонаціональний концепт. Восени 1996 року стало ясно, що восьмого березня 1997 року відбудеться перша загальнонаціональна церемонія вручення премії «Людина року». Нас підтримали провідні загальнодержавні ЗМІ, які півроку до першої церемонії тримали інтригу майбутнього

Розкажіть, будь ласка, як була започаткована Програма «Людина Року»? Що стало поштовхом до цього?

— Якщо відверто, поштовхом до цього стало незадоволення собою. Це був 1995 рік. Це був час змін. Треба було знайти себе у новій системі суспільних координат. До 1991 року була велика країна СРСР, у якій я успішно, починаючи від 1988 року, займався організацією масових видовищних та культурних заходів у своєму рідному місті Дніпродзержинську. Та починаючи з 1992 року стала зрозумілою потреба у подальших еволюційних кроках. Навесні 1995 року ця потреба сформувалася у бажання створити у молодій українській державі суспільну премію за видатні та неординарні заслуги. Я добре знав, що у деяких провідних країнах світу (США, Великобританія, Франція) щорічно вручаються знамениті премії у галузях кінематографу, музичного та театального мистецтва. І я подумав: «А чому б не зробити наступний еволюційний крок?» Чому б не започаткувати у нашій державі суспільну премію, якою б відзначалися досягнення не у моножанрах, а в широкому провідному спектрі професійних і громадських досягнень. Я усвідомлював, що розвиток будь-якої успішної держави базується на міс-

цевому, муніципальному управлінні, бізнесі та фінансах, журналістиці та мистецтві, спорті та меценатстві. Я витратив чимало часу, щоб виробити найоптимальнішу модель майбутньої премії. Після цього розпочалися численні консультації та перемовини, які в результаті й привели цей проект до столиці, щоб він набув загальнодержавного статусу.

Але ж для того, щоб подібний проект запрацював на повну силу, потрібно було встановити певні зв'язки та налагодити організаційну роботу. Це титанічна праця! Як Вам це вдалося?

— Робота справді була титанічною. Мої комунікативні здібності відіграли певну роль, адже контактів та перемовин була дуже велика кількість. На той час склалася дещо парадоксальна ситуація — незважаючи на те, що Дніпропетровський регіон був тоді кадровою основою державної влади в Україні, вирішувати справи у рідному регіоні було доволі-таки складно. На той час у багатьох кабінетах панував такий вислів: «бенкет під час чуми». Двадцять з гаком років тому ця фраза мені добряче набридла, бо мене постійно запитували про доцільність проведення запланованого мною заходу, використовуючи саме цей вислів. Не всі розуміли актуальність та необхідність цієї програми, але попри все 2 березня 1996 року



Аркадій Райцин з відомим журналістом та телеведучим Володимиром Познером. 22 березня 2013 р.



Аркадій Райцин з Надзвичайним та Повноважним Послом України Михайлом Резніком та його дружиною Іриною Резнік. 21 урочиста церемонія вручення премії «Людина року», 25 березня 2017 р.

урочистого заходу. Нарешті, перша церемонія відбулася у Національному палаці мистецтв «Україна». Звісно ж, саме вона запам'яталася мені на все життя. Адже коли ти стоїш на сцені, бачиш, що у сімнадцятому ряду знаходиться діючий Президент України Леонід Кучма, а поруч з ним багато топ-персон державної та політичної еліти України, що серед номінантів теж є багато представників тієї ж таки еліти, то важко не відчувати не лише гордість за свій проект, але й неабияке хвилювання. Ось так все й починалося...

Новітню історію України можна розділити на два періоди — до 2014 року та після. Окрім війни, яка принесла багато горя, сталися певні зміни у соціумі. Зокрема, почався бурхливий розвиток вітчизняного кінематографа та вітчизняного книгодрукування, які до 2014 року перебували, відверто кажучи, на периферії. Чи не плануєте у зв'язку з цим запровадження нових номінацій?

— Вони вже є. Щодо кінематографа, то нам не треба вводити нову номінацію, бо ми маємо номінацію «Митець» від самого першого року розвитку програми. Серед наших зіркових переможців у цій номінації — видат-

ні кінорежисери та кінодокументалісти Кіра Муратова, Мирослав Слабошпицький та Сергій Буковський. Більше того, лауреатами ставали не лише режисери, але й відомі кінооператори. Два роки тому Сергій Михальчук, талановитий кінооператор, який отримав головний приз престижного Берлінського кінофестивалю, був у нас лауреатом у номінації «Митець року». Звісно ж, ми неодноразово відзначали й відомих акторів театру і кіно. Зокрема, геніального Богдана Ступку, Володимира Горанського, Олексія Вертинського. Вітчизняний кінематограф завжди перебував та перебуває у центрі нашої уваги. Що ж до книговидавництва, то можу сказати, що на нашій наступній церемонії, яка відбудеться 24 березня 2018 року, Спеціальну премію «За вагомий багаторічний внесок у розвиток видавничо-поліграфічної галузі України» отримуватиме одне з найпотужніших інноваційних видавництв України — Видавничий дім «АДЕФ-Україна». За останні п'ять-шість років саме вони видали й перевидали велику кількість чудових та рідкісних книг, зокрема, «Пересопницьке Євангеліє». До речі, нещодавно один із засновників цього видавничого дому Ігор Шпак вручив примірник цього унікального видання Його Святості Папі Римському. Так що, як бачите, ми йдемо в ногу з часом.

Скажіть, будь ласка, чи плануєте запровадження номінацій безпосередньо у галузі літератури? Скажімо, — «Письменник Року».

— Письменників ми теж вже давно зараховуємо до номінації «Митець». Розумієте, ми не хотіли б дрібнити наші номінації, адже той загальнонаціональний концепт, який прийнято було нами у 1996 році, передбачав наявність більш масштабних професійних напрямів. Тому з перших років реалізації програми у номінації «Митець року» у нас завжди пред-

ставлені непересічні особистості у багатьох галузях культури та мистецтва. Це й письменники, поети, художники, скульптори, актори та режисери, музиканти та композитори, яскраві представники жанру декоративно-прикладного мистецтва. Зокрема, за підсумками 2017 року, одним з лауреатів у цій номінації є Віктор Гуцал, Народний артист України, диригент, композитор, художній керівник унікального колективу — Національного академічного оркестру народних інструментів України. Ми вшановуємо митців усіх напрямів, але дрібнити цю номінацію ми не вважаємо доцільним.

Ви зазначали, що найперше вручення премій запам'яталося Вам найсильніше. А були ще якісь речі легендарного характеру, які назавжди залишилися у Вашому серці та у пам'яті?

— Так, звісно. Назавжди закарбувалося те, як під час нагородження, великий український фінансист та державний діяч, який перші два роки очолював Вищу Академічну Раду програми «Людина року», Вадим Гетьман, отримавши відзнаку «Фінансист Року»,

урочисто підняв нагороду над головою. Це була друга загальнонаціональна церемонія 1998 року, є багато фотографій Вадима Петровича, які увічнюють цей радісний переможний жест. У 2015 році, на церемонії за підсумками 2014 року, найдраматичнішого, найтрагічнішого та найскладнішого у новітній українській історії, ми вручали Міжнародну премію у галузі зовнішньої політики президенту Литви, надійному та відданому другові України Далі Грибаускайте. Вона приїхала особисто на вручення цієї престижної нагороди, церемонія відбулась у Національному палаці мистецтв «Україна», увесь великий глядацький зал палацу піднявся, вітаючи її. Нагороду їй вручали



Перший Президент України Леонід Кравчук із телеведучою каналу 1+1 Наталією Мосійчук. Пані Мосійчук зробила знакову обмовку, назвавши Президента Литви «наша Даля». Не можу не згадати появу на сцені під час нашої церемонії великої французької співачки Патрісії Каас. Її суто французький шарм неможливо забути. Підводячи певні підсумки моєї відповіді на це запитання, хотів би зазначити, що останнім часом, коли ми вручаємо міжнародні премії представникам інших країн, то всі вони зі сцени виголошують найщиріші побажання миру та процвітання нашої країні. Тож це можна розглядати як вагомий вклад програми «Людина року» до суспільної або ж народної дипломатії. Нашими лауреатами міжнародних премій на останній двадцять першій церемонії були: Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Марюс Януконіс, китайський бізнесмен Лі Цзіньюань, солістка віденської опери Зоряна Кушплер й скрипаль-віртуоз Василь Попадюк, який є етнічним українцем, але представляє Канаду, а також легендарний співак та композитор Фаррух Закіров із Узбекистану. Всі вони по-різному, але дуже щиро бажають добра та злагоди України й таке забути неможливо.

Що Вам дозволяє зберігати політичну нейтральність проекту у доволі непростих українських умовах?

— Безумовно, спроби залучити цей проект до політичних та довкола політичних речей були та є. Починаючи цю справу, я розумів, що є величезна відповідальність, яка не дає змоги переходити межу. Дякувати Богові, відповідні риси характеру були закладені у мені батьками. Якщо людина є глибокопорядною, вона завжди зробить правильний вибір між репутацією та зиском.

Чого б Ви хотіли побажати читачам нашого журналу?

— По-перше, усім читачам хотів би побажати більше читати. Власне, у наш час люди читають все менше та менше, у тому числі журналів та газет. По-друге, бажаю всім оптимізму, терпіння та життєрадісності. Це дуже важливо у цей непростий для всіх нас час. Якими б складними не були життєві обставини, але якщо людина — оптиміст, життєлюб, то прокинувшись вранці і побачивши сонце за вікном, вона зрозуміє, що життя прекрасне і почне змінювати світ на краще.

Бесіду вів Ігор Скрипник